

Ognjen Bakmaz,
Šemsudin Džeko

Visoka Škola za uslužni biznis, Istočno Sarajevo-Sokolac

NEKE OD POSTAVKI MOTIVACIJA SAMOOSTVARIVANJA

«Motivacija gotovo uvijek pobjeđuje talenat.»

Norman R. Augustine

predsednik i CEO Martin Marietta Corporation, Penguin, 1987.

«Motivacija za rad je suštinsko pitanje cjelokupne ljudske aktivnosti, vrijednosnog sistema ličnosti, organizacije ljudskog rada i društva u kojem se ovaj proces odvija. Čovjekovo ponašanje je uvijek motivisano. Motivacija podrazumijeva osnove pokretačke snage čovjekovog ponašanja, a to znači da upravljati njegovim ponašanjem znači ovladati njegovim pokretačkim snagama. Stoga je motivacija za rad centralno psihološko pitanje koje preduzetnik ima pred sobom.»

Za uspješno implementiranje programa preduzetništva neophodna je angažovanost svih zaposlenih i prihvatanje istog na svim hijerarhijskim nivoima. Kako pokrenuti ljude da sprovedu predloženi program? Kakva su njihova očekivanja od programa preduzetništva? Kakve nagrade percipiraju kao adekvatne za uloženi trud? Koje lične ciljeve mogu ostvariti ako se program pravilno sprovede? Navedena pitanja samo su neka od mnogih na koje treba odgovoriti, a neposredno su vezana za proces sprovođenja preduzetničkih aktivnosti.

SAMOOSTVARIVANJE

«Duša ima mjeru koja sama sebe povećava.» (Heraklit)

Duboku humanističku ideju samoostvarivanja možemo pratiti od «tamnog» Heraklita čiji 115. fragment uzimamo kao temeljac za sve kasnije spekulacije o ovom fenomenu. Imajući na umu ovaj fragment i držeći se onog što je pisalo na proroštvu u Delfima (Upoznaj samog sebe), Sokrat je odredio smisao čovjekovog postojanja kao staranje za dušu, obdjeljavanje duše, odnosno kao samoostvarivanje putem samoostvarivanja. Na sličnim frekvencijama je i Budina misao: «Budite vlastiti oslonac» i Isusov zavjet: «Carstvo Božije je u vama». Sa ovih izvorišta su potekle teorije koje njeguju fenomenološki, organizmički i geštalt-koncept. Posebno je to primjetno u egzistencijalističkoj filozofiji i psihologiji koje akcentiraju važnost samoostvarivanja za čovjekovu egzistenciju. Njihov čovjek će postati ono što učini za sebe; on nije gotovo stvoreno biće, nego je biće koje «baca sebe spram budućnosti». Otuda ključni pojmovi u ovom pristupu su: samoprojektovanje, samodeterminacija i samoostvarivanje.

Baveći se problemom samoostvarivanja sa užeg psihološkog stanovišta psiholozi su pojam samoostvarivanja uglavnom situirali u područje motivacije nastojeći ga protumačiti kao jednu od najvažnijih i najprešnijih čovjekovih potreba.

E. From (1955), s obzirom da je bio i filozof, svoje učenje o «produktivnoj orijentaciji» naslanja na filozofsku tradiciju. Po njegovom učenju čovjek-pojedinac mora biti svjestan sebe, prihvatiti sebe kao ličnost i izraziti sve svoje ljudske potencijale. On mora otkriti svoj put i značajnost svog postojanja, pa zbog toga živi i pored i iznad zadovoljavanja bioloških potreba.

K. Hornaj (1950) govori o čovjekovoj težnji ka samorealizaciji, rastu i preuzimanju odgovornosti za sopstveni život i odnose sa ljudima.

K. Rodžers (1961) samoaktuelizaciju tumači kao faktor prevazilaženja suprotnosti unutar ličnosti, aktuelizacijom, proširivanjem i održavanjem njene ravnoteže i cjelovitosti. Prema njemu samoaktuelizacija se ispoljava na dvije ravni: na užoj (organskoj) omogućava očuvanje organizma i zadovoljavanje nagonskih potreba, a na drugoj (višoj) stasava u težnju za samoaktuelizacijom koja zavisi od dvije potrebe – potrebe za vrednovanjem od strane drugih i potrebe za pozitivnim samovrednovanjem. Svrha usmjeravanja svih organskih potencijala fizioloških i psiholoških ima rezultat u neprestanom procesu kretanja organizma prema aktuelizaciji, održavanju i bogaćenju iskustva organizma, što u stvari predstavlja suštinsku karakteristiku motivacije.

U vezi sa samoaktuelizacijom nezaobilazna je hijerarhija motiva koju je u svom dijelu izložio A. Maslov (vidi sliku 1.). On polazi od hipoteze da u životu ljudi postoje dvije izvorne snage (potrebe) koje ga pokreću. Prva je zasnovana na potrebi organizma da se održi u životu (motivacija deficita), a druga koja se nalazi na samom vrhu ove hijerarhijske strukture ja potreba za samoaktuelizacijom (metamotivacija) koja se manifestuje u težnji da ispoljimo ono što jesmo i ono što želimo biti.

Prema ovoj hijerarhiji fiziološke potrebe će, ako se jave sa ostalim potrebama, dobiti prvenstvo u zadovoljavanju. Odmah iza njih javiće se potreba za sigurnošću. Obje ove potrebe prema Maslovu su potrebe nižega reda, a u organizovanom i razvijenom društvu su kod većine normalnih i zdravih ljudi zadovoljene. Potreba za pripadanjem i ljubavlju (da volimo i da budemo voljeni) kao treća u ovom hijerarhijskom nizu javlja se kad su prve dvije potrebe zadovoljene. I ona je u normalnim uslovima zadovoljena i samo postaje dominantna u neurotičnim slučajevima. Sljedeća potreba, za ugledom i poštovanjem (samopotvrđivanjem), postaje značajna kada su potrebe što joj prethode na ljestvici zadovoljene. Isticanje prioriteta u zadovoljavanju fizioloških i drugih potreba pred samoaktuelizacijom ne znači da su one za čovjeka važnije, u stvari, važnije su samo za njegovo fizičko održanje. Zbog toga Maslovljevu hijerarhijsku strukturu potreba treba posmatrati iz dvije perspektive:

1. s obzirom na njihov prioritet za fizičko održanje i
2. s obzirom na njihovu važnost za razvoj čovjeka.

Zadovoljavanje nižih potreba pokazuje se na ovaj način kao preduslov, odnosno stavlja se u funkciju potrebe za samoaktuelizacijom koja je najvažnija za čovjekov razvoj.

Slika 1. Hijerarhija motiva (prema A. Maslovu)

POTREBA ZA SAMOAKTUELIZACIJOM
POTREBA ZA UGLEDOM I POŠTOVANJEM
POTREBE ZA PRIPADANJEM I LJUBAVLJU
POTREBE ZA SIGURNOŠĆU
FIZIOLOŠKE POTREBE

Metamotivacija - potreba za samoaktuelizacijom

Motivacija deficitna - potreba za ugledom i poštovanjem, potrebe za pripadanjem i ljubavlju, potrebe za sigurnošću, fiziološke potrebe.

Iako je Maslov proučavao samoostvarene ljude izuzetnih sposobnosti koje su krasile osobine spontanosti i autonomije, vrhunski doživljaji, poseban način ljubavi, stvaralaštvo i sl., on samoostvarivanje nije shvatio samo kao cilj, već i kao proces koji traje cijelog života. Iz njegovog djela takođe ne proizilazi zaključak da je samoostvarivanje za posebno nadarene stvaraoce koji su snažno intrinzički motivisani da stvaraju. Motiv za aktuelizacijom mogu zadovoljiti svi oni koji ulažu sve svoje sposobnosti i potpuno se posvećuju poslu koji obavljaju nalazeći u tome zadovoljstvo. Tako shvaćena samoaktuelizacija omogućava da se rad ne doživljava kao tegobna prinuda već kao spontana igra.

LITERATURA

1. Bjelica, S.: Sociologija, Dnevnik, Novi Sad, 1997.
2. Bjelica, S., Bjelica, D.: Komunikacije u sportu, CSA, Podgorica, 2006.
3. Bjelica, S., Džeko, Š.: Poslovne komunikacije, Muller, Sarajevo, 2010.
4. Bjelica, S.: Odnosi među ljudima i radni moral. Medicinski radnik, 1-2 (1973), Savez zdravstvenih radnika Srbije, Beograd.
5. Bjelica, S.: Formiranje i ponašanje grupe. Zbornik radova, Savez zdravstvenih radnika Srbije, Beograd, 1974.
6. Bjelica, S., Videnov, A.: Sociologija poslovnog menadžmenta. Stručna knjiga, Beograd, 1992.
7. Bojanović, R.: Psihologija međuljudskih odnosa. Centar za primenjenu psihologiju, Beograd, 1998.
8. Fulgosi, A.: Psihologija ličnosti (teorije i istraživanja), VI izdanje, Školska knjiga, Zagreb, 1997.
9. Lukić, R.: Sociološki rečnik, Savremena administracija, Beograd, 1992.

SUMMARY

During the life and creativity, fighting for survival and development of conditions for existence, a man has to have a constant specific goal - a given motivation. We will take into account that a person is creative, thoughtful and effective creature, not only because he wants it, but because of it is necessary. On this way of acting and creating, he builds certain norms, rules and habits through which implementation he achieves self-realization. A motivation is the driving force on this way.

„Vijesti“, 28. januar 2011.

Niksić – Studenti Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje iz Nikšića borave u Ski-centru “Bansko” u Bugarskoj, gdje izvode praktičnu nastavu iz predmeta skijanje. Nastavu pohađa oko 60 studenata, a sa njima su dva profesora, četiri asistenta i dekan Fakulteta za sport prof.dr **Duško Bjelica**.

Sv.M.